

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№7

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 894 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-iyulda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Luis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Suv tarkibining wireless waterlight qurilmasi ishlashiga ta'siri va iqtisodiy samaradorligini matematik model asosida tahlil qilish	14
Kungiratbay Sharipov, Ma'ruf Nurmanov	
O'zbekistonda aholi ish bilan bandligini oshirishda davlatning roli	20
Juraqulov Baxrimurod Ilxomovich	
BIM texnologiyasi: zamonaviy qurilish sohasida samaradorlik va shaffoflik omili	26
Usmonov F.B., Rajabova A.Sh.	
Nodavlat oliy ta'lim muassasalarida marketing faoliyati samaradorligini oshirish metodologiyasini takomillashtirish	31
Yuldashov Isomiddin Sidiqov	
Korxona iqtisodiy barqarorligini ta'minlashda diversifikatsiya strategiyasining roli	35
Alimatova Shoxsanam Abdumalik qizi	
Модели совместного развития человеческого капитала и искусственного интеллекта в цифровую эпоху	40
Явкачев Шохзод Зайниддин углы	
Navigating sustainable development: management challenges and solutions in the oil and gas sector	49
Kudratkhodjaeva Ziyoda Kamol kizi	
Banklarda moliyaviy barqarorlikning nazariy asoslari	56
Djalilov G'ayrat Qaxramanovich	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda turizm industriyasidan foydalanishda xorijiy mamlakatlar tajribalari	66
Abdulxakimov Zuxrali Tursunaliyevich	
O'zbekistonda barqaror davlat qarzi siyosatini shakllantirishning ustuvor yo'nalishlari	71
Sayfutdinov Xasanboy Dilshodovich	
Международный опыт сельскохозяйственного налогообложения и возможности его применения в узбекистане	76
Salimov Sherzod Baxtiyorovich	
Economic analysis and development strategy of the composites market in the regions of Uzbekistan	81
S.S.Sidiqov, A.A.G'ulomov, B.R.Tillayeva	
Oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy mustaqillikning kutilayotgan istiqbollari va hozirgi natijalari	88
Muxamedov Ravshan Zafarovich	
Elektron tijoratni soliqqa tortish mexanizmini takomillashtirish yo'llari	93
Homidov Baxtiyor Rahimberdievich	
Investitsion jozibadorlik konsepsiyasi va uning strategik ahamiyati	99
Otaboyev Axmed Maxsudbek o'g'li	
Beomeditsina signallarini xaar veyvletlari va bo'lak veyvletlari yordamida raqamli ishlash	105
Uraqov Shokir Ulashovich	
Oliy ta'lim muassasalarini moliyalashtirishning ahamiyati, tartibi va takomillashtirish yo'llari	112
Istamova Sojida Kaxarovna	
The role of all kinds of transports (road, rail, air, and water) in the modern enhancement of tourism logistics in Uzbekistan	117
Egamberdiyeva Yulduz, Turdiyeva Maftuna	
Sanoat korxonalarida kapitalarini samaradorligini oshirishning baholashning zamonaviy usullarining xususiyatlarida nazariy va amaliy farovonlik sari	126
Muradov Botir Xayat	
Инструменты планирования урбанизации: методика анализа планового распределения средств в программе «обод махалля» на основе балльной оценки	136
Салимова Юлдуз Исаковна	
Socio-economic aspects and contemporary theories of higher education finance	141
Karlibaeva Gulshat	

Transformatsiya jarayonida innovatsion bank xizmatlarini rivojlantirish yo'llari.....	147
Absamatov Anvar Ergashovich	
Перспективы цифрового развития сектора материального производства.....	153
С. И. Протасеня, Г. Ж. Аллаева	
«Sustainable logistics practices. Minimizing carbon emissions in global supply chains»	161
Suleymonova Ezoza, Alimova Bonu	
Analyzing the need for Tourism logistics development in Uzbekistan	169
Nigmatova Malika	
Management strategies for sustainable tourism development in emerging destinations (a case study of Samarkand, Issyk-kul, and Khiva).....	177
Sabina Uroкова	
Qashqadaryo viloyatida turizm sohasini strategik rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy asoslari va ularning qo'llanilishi.....	184
Daminova Barno Esanovna	
Опыт турции в управлении миграционными кризисами	189
Бегматов Хусанбек	
Bulutli texnologiyalar orqali korxona buxgalteriya tizimini raqamlashtirish va samaradorlikka erishish.....	193
Soibov Nozimbek Faxriddin o'g'li	
Barqaror rivojlanish doirasida jismoniy shaxslarni kreditlash tizimini isloh qilishning institutsonal asoslari.....	197
Xalekeyeva Zoya Pirniyazovna, Akmal Abdurahmonov Nurmamatovich	
Moliyaviy outsorsing xizmatlari bozori rivojlanishini takomillashtirishning swot tahliliga asoslangan innovatsion mexanizmlari	202
San'atbek Komilovich Salayev, Umidbek Komiljanovich Babajanov	
Transformatsiya jarayonlari sharoitida iqtisodiyot tizimi faoliyati va prognozlashning nazariy asoslari	214
Alimov Fazliddin Xalimovich	
Пути совершенствования подхода к финансированию проектов, реализуемых на принципах промышленной кооперации.....	220
Котов В.А., Шадиева Д.Х.	
Yuksalish salohiyatini yuksaltirishda boshqaruv xodimlari qobiliyatidan foydalanish masalalar	225
Ayubxon Qutbiddinov Bosit o'g'li	
Bank xizmatlari ommabopligini oshirish yo'llari.....	228
Kasimova Muxlisa Anvar qizi	
Chemical industry in uzbekistan: challenges and development	235
Kudaynazarova Dilnaz Koshkarbaevna	
Samarqand viloyatida tabiiy turistik resurslardan samarali foydalanish usullarini takomillashtirish orqali bandligini oshirish imkoniyatlari.....	240
Rabbimov Muhriddin Musoqul o'g'li	
Globallashuv sharoitida ekologik xavflarni kamaytirishda yashil iqtisodiyotning ahamiyati.....	246
Xolbekova Feruzaxon Rasulovna	
Qibray tumanining 2021-2023-yillarda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish holati.....	249
Siddikov Alisher Ismoilovich	
Davlat xaridlari tizimida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish: xalqaro tajribalar tahlili	253
Majidov Nizom Baxramovich	
Oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirishning xorij tajribasi.....	259
Ermatov Nosir Tohirovich	
Aholi farovonligi darajasiga ta'sir etuvchi ko'rsatkichlarni ekonometrik baholash	265
Toshaliyeva Saodat Toxirovna, Allamurodova Zuxra Alibekovna	
Сектор услуг как стратегический фактор структурной трансформации экономики Узбекистана.....	272
Кадыров Абдурашид Маджидович, Ахмедиева Алия Тохтаровна	
O'zbekistonda valyuta kursini shakllanish holati prognozlari.....	280
Samandarov Zuxriddin Raup o'g'li	

Проблемы бухгалтерского учета в условиях цифровизации экономики	288
Абдуллаев Абдурауф	
Raqamli texnologiyalar sharoitida xizmat ko'rsatish korxonalarida iqtisodiy resurslardan samarali foydalanish strategiyalari	299
Kuldoshev Lazizjon Sharifovich	
Davlat boshqaruvi organlarining strategik rejalarini ishlab chiqish bo'yicha xorijiy mamlakatlar tajribasi	303
Dilshod Pulatov, Xamidaxon Akbarova, Dildora Mirzaeva	
Tijorat banklarining moliyaviy xavfsizligi ta'minlash	310
Mamatov Sardor Axmatjonovich, Mavlanov Nuriddin Boyqobilovich, Sattarov Nodirjon Absalomovich	
Ziyorat turizmini rivojlantirishda halol standartlarini qo'llashning nazariy, uslubiy va konseptual asoslari	315
Azizova Saodat Xabibulloyevna	
Oliy ta'lim muassasalarini moliyalashtirish bo'yicha yevropa tajribasi	320
Karlibaeva Gulshat	
Iqtisodiy konsentratsiyalarning sog'lom raqobat muhitiga ta'siri	325
Luqmanov Sharifxon A'zam o'g'li	
Logistika axborot tizimlarini texnologik jarayonlarga joriy etish	330
Uzaqov Ortik Shaymardanovich	
Принципы перехода к «Зелёной экономике» в Республике Узбекистан	336
Хамракулова Сусанна Тотуховна	
Kichik biznesni rivojlantirish iqtisodiy ko'rsatkichlarini prognozlash modellarini qo'llash	340
Ibragimova Gulchexra Toxirovna	
Raqamli ta'lim sharoitida liderlikning yangi qirralari	357
Oqmullaev Ravshan Raximjon o'g'li, Xodjieva Durdona Abdurasulovna	
Методология развития экологического менеджмента в промышленном хозяйстве выбросы в атмосферный воздух на горнодобывающих и металлургических предприятиях	361
Muradov Botir Xayat	
Strategik budjetlashtirish tizimining natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirish tizimi bilan bog'liqligi, xalqaro tajriba va O'zbekiston uchun tavsiyalar	370
Xushmurotov Zoyir Bektemirovich	
Cultural branding and the entry of traditional products into the international market	374
Zebiniso Ganiyeva	
Farovonlikni baholash bo'yicha ilg'or xorijiy nazariy yondashuvlar	379
Norqobilov Nusratilla Norsaitovich	
O'zbekistonda hududlarini turizm salohiyatini innovatsion yondashuv asosida baholash	384
Umirova Dilnoza Safarovna	
Tourism education for sustainability: curriculum development in universities of Uzbekistan	393
Temirova Durdona, Yorqulov Muhammadmurod	
The contribution of small enterprises and private entrepreneurs to job creation in the labor market	399
Juraboev Haliljon	
Iqtisodiy o'sish sharoitida transport infratuzilmasi holati va uni rivojlantirish yo'llari	404
Haydarov Jahongir Aktamovich	
Oliy ta'lim muassasalarini moliyalashtirishni strategik boshqarishning nazariy asoslari va xorijiy tajribalar	410
Quvondiqov Farrux Ibragimovich	
Tijorat banklarida iqtisodiy samaradorlikni axborot texnologiyalar orqali rivojlantirish istiqbollari	418
Dadenova Gulxan Kenesbaevna	
Механизмы совершенствования процедур выявления и анализа недостоверной финансовой отчетности в условиях учетной практики Узбекистана	422
Намозов Жасурбек Кувадович	
Влияние цифровых инструментов управления финансами на эффективность использования финансовых ресурсов	428
Хазираткулов Собиржон	

На пути к промышленному росту: опыт развивающихся стран	435
Матлюбов Хуршид Жамшидович	
Yoshlarning moliyaviy mustaqilligiga erishishida aksiyalar bozorining oʻrni va imkoniyatlari	443
Oʻraqov Bekzodbek Abdurayxon oʻgʻli	
Развитие транспортной инфраструктуры и влияние на качество предоставляемых транспортных услуг	448
Кайыбеков Парахат Конысбаевич	
Surxondaryo viloyatida 2015-2024 yillar mobaynida oziq-ovqat chakana savdo aylanmasining statistik tahlili	454
Toshpulatov Bobur Rasul oʻgʻli	
Qishloq xoʻjaligi sohasi investitsiya loyihalarini xalqaro moliya institutlari orqali moliyalashtirish	458
Tolibov Shoxrux Muminovich	
Qishloq xoʻjaligi korxonalarida buxgalteriya hisobining xususiyatlari va muammolari	463
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy oʻgʻli	
Institutional innovation and regional governance for balanced interregional cooperation development: the case of Namangan, Uzbekistan	468
Sattarov R.A.	
Moddiy zaxiralarni boshqarish va uning bir tsikli modeli	480
Dedajanov Baxtiyor Nabijanovich	
Oliy taʼlim xizmatlari sifatini oshirishda inson kapitalini rivojlantirish va uni samarali boshqarish mexanizmlari	485
Salimov Akmal Alimjonovich	
Mintaqani ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning ilgʻor xorij tajribalari	490
Shadiyev Alisher Xudoynazarovich	
Raqamli iqtisodiyotni shakllantirish sharoitida yoqilgʻi-energetika kompleksi korxonalarini barqaror innovatsion rivojlantirish modellari	496
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Oʻzbekistonda uzumchilikning oziq-ovqat xavfsizligiga taʼsiri: muammolar va rivojlanish istiqbollari	502
Tursunov Toʻlqin Joʻraqulovich	
Tadbirkorlik faoliyatining resurs salohiyati va uni baholashning nazariy yondashuvlari	508
Salohiddinov Zuhridin Nuriddinjon oʻgʻli	
Yoshlar bandligini taʼminlashda mehnat migrasiyasining ahamiyati	514
Masharipov Farrux Oʻtkirovich	
Oʻzbekistonda ichki turizmni rivojlantirishning asosiy omillari va istiqbollari	521
Xasanova Mavjuda Maʼmirjonovna	
Korxonaning brend platformasini ishlab chiqishning oʻziga xos xususiyatlari	526
Saʼdulloyev Habibullo Ibodullo oʻgʻli	
Sanoat korxonalarining biznes jarayonlarini raqamli transformatsiya qilishda ERP tizimlarining integratsiyalashuvi va boshqaruv samaradorligiga taʼsiri	530
Islomjon Nurmukhammadov	
Namangan viloyatida ayollar tadbirkorligini rivojlanishini baholash	533
Ismoilova Savinoz Qahramon qizi	
Oliy taʼlim muassalari boshqaruviga taʼsir etuvchi omillarning ekonometrik tahlili	540
Karimov Muzaffar Abdumalik oʻgʻli	
Soliq yigʻiluvchanligini oshirishda soliq maʼmuriyatchiligini takomillashtirish istiqbollari	546
Tojibayev Farrux Baxtiyorovich	
Hisoblash mashinalari taraqqiyoti tarixi va uning raqamli iqtisodiyotda tutgan oʻrni	552
Rajabov Sirojiddin Mansurovich	
Korxonalar moliyaviy barqarorligiga taʼsir koʻrsatuvchi omillar va ularning xususiyatlari	561
Choriyov Behruz Ilhom oʻgʻli, Norqobilov Nusrat Norsaitovich	
Yashil texnologiyalar yordamida Oʻzbekiston hududlarida energiya tejamkorligi oshirish yoʻllari	567
Norbekov Baxtiyor Suyunovich, Norqobilov Nusrat Norsaitovich	
Tijorat banklarida kredit majburiyatlarining bajarilishini monitoring qilish va uni takomillashtirish yoʻllari	572
Toʻxtayeva Goʻzal Ilhom qizi, Norqobilov Nusrat Norsaitovich	

Интеграция проектного менеджмента и обеспечения качества в цепочках поставок: кейс Узгидромета.....	577
Назарова Ирода Ибрагим кизи	
Kichik biznes subyektlarini raqamlashtirish orqali raqobatbardoshligini oshirish.....	583
Ermatov Akmaljon Adxamovich, Raximov Alisher Numanovich	
Концепция и методология экологического аудита в Узбекистане	587
Абидова Дилфуза Игамбердиевна	
Повышающаяся значимость коренного изменения деятельности традиционных СМИ в реалиях освещения процесса построения нового Узбекистана.....	593
Салим Дониёров	
O'zbekiston Respublikasida norasmiy sektor va aholini norasmiy mehnat bilan bandligining tarkibiy tuzulishi	598
Qoraboev Nuriddin Pardaboy o'g'li	
Shahar va qishloqlarda inson resurslari holatining analitikasi (tahlili)ning nazariy masalalari.....	607
Pardayev Mamayunus Qarshibayevich, Feruz Nematullayevich Abilov	
Strategic alliance networks as competitive advantage: evidence from mit-tum partnership model at new Uzbekistan university	613
Mamajonova Mukhlisakhon Muzaffar kizi	
Energetika tarmog'ida moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarini (MHXS) joriy etishning nazariy asoslari.....	618
Uralov Temur Boxodir o'g'li	
O'zbekiston bank amaliyotiga ai va simulyatsiya modellarini joriy etish orqali muammoli kreditlarni qaytarish jarayonlarini optimallashtirish.....	618
Xodjayev Husniddin Mukammilovich	
O'zbekistonda hududlarning soliq salohiyatini aniqlash metodologiyasini takomillashtirish	624
Almardonov Muxamadi Ibragimovich, Jamshid Sharafetdinovich	
Xorazm viloyatida iqtisodiy o'sish sur'atlarini ta'minlashdagi muammolar va imkoniyatlar	628
Yaxshimuratov Maqsadbek Narimon o'g'li	
Ekologik joylashtirish vositalarida qo'llaniladigan innovatsiyalar	633
Abidova Dilfuza Igamberdievna	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning metodologik va metodik asoslarini takomillashtirish yo'nalishlari.....	638
Uzaqov Jamshid Norboyevich	
Gaz sanoatining moliyaviy boshqaruvi va milliy iqtisodiyotdagi barqarorlik omili sifatida roli.....	650
Ergashev Muhubbek Aslam o'g'li	
Davlat budjeti mablag'laridan samarali foydalanishda moliyaviy nazoratning ahamiyati	655
Erkinova Maftuna Zafarovna	
Влияние дивидендной политики, СПО и капитализации на волатильность акций АО «УЗРТСБ»: Эконометрический и поведенческий анализ.....	662
Пулатов Улугбек Халипович	
Hududiy jihatdan ziyorat turizmi rivojlanishining holati: Qashqadaryo viloyati misolida.....	671
Uzaqov Norboy, Uzaqov Jamshid Norboyevich	
Integration of digital twin and BIM technologies in construction enterprises in Uzbekistan: prospects and challenges	676
Nigmatjonova Nozima Ulmasjonovna	
Yashil bank xizmatlari – tijorat banklari moliyaviy mahsulotlar misolida	682
Abdumutalova Gulrux Shuxratjon qizi	
Tijorat banklari faktoring xizmatlari orqali kichik biznes subyektlarining moliyaviy barqarorligini oshirish	688
Jalilov Azizbek Baxodir o'g'li	
Oliy ta'limda xizmat sifatini baholash va marketing integratsiyasi orqali rivojlantirish strategiyalari.....	694
Maxmudov Faxriddin Umarovich	
Qurilgan mevalarni xalqaro bozorda targ'ib qilish bo'yicha kontent-marketing strategiyasidan foydalanish yo'llari	699
Yunusov Baxodir Marisovich	

Онлайн трансграничные переводы и их влияние на валютное таргетирование со стороны центрального банка Республики Узбекистан.....	704
Садыков Азиз Миршарапович	
Aholi ish bilan bandligining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati	709
Azimova Xurshida	
Analysis of factors affecting the economic integration of the countries of Uzbekistan and Afghanistan.....	715
Toran Tajuddin	
Aniq fanlarni o'qitishda metakognitiv yondashuvlar	719
Farmonov Dilshod Po'latovich, Nigmatov Izzat Shovkat o'g'li	
Yevropa hamjamiyatining "Yashil" ziyorat loyihasi va uni ziyorat turizmini rivojlantirishdagi ahamiyati.....	727
O'rinova Durdona Botir qizi	
CEQ (Commitment to Equity) baholash metodologiyasi asosida fiskal taqsimot tahlilining nazariy asoslari.....	734
Zokirjonov Muhammadsodiq Ravshanbek o'g'li	
Xalqaro xususiy huquq tamoyillarini belgilash masalalari.....	741
Vaxabov Azizbek Abdurashidovich	
Moliyaviy mustaqil oliy ta'lim muassasalarini boshqarish strategiyalarini takomillashtirish	747
Alimardonov Asrorjon Alimardonovich	
Инновационные подходы к организации туристических услуг как методом противостояния кризису	754
Халлакова Барнохон Баходиржонова	
Islom moliyasi institutlarining ijtimoiy moliyaviy barqarorlikka ta'siri.....	760
Amonova Nafisa Baxtiyrovna	
Oliy ta'lim muassasalari investitsion jozibadorligini boshqarish mexanizmini takomillashtirish	764
Otaxanov Rasulbek Marks o'g'li	
Инновации в сфере оценки недвижимости	768
Мансурова Сайёра Бахтиёр кизи	
Qashqadaryo viloyatida xorijiy investitsiyalardan foydalanish samaradorligi tahlili.....	777
Bo'riyev Sardor Norovich	
O'zbekistonda soliq auditi tekshiruvini takomillashtirish.....	783
Yusupov Mansur Rasulovich	
Mamlakatimizda qo'shilgan qiymat solig'i ma'murchiligini va soliq organlari faoliyatini yanada takomillashtirish islohotlari.....	788
Normurzayev Umid Xolmurzayevich	
Barriers to women's career advancement	794
Sharifova Mokhinabonu	
Mehnat unumdorligini oshirishda resurs tejamkor va lean-digital yo'nalishlarning istiqbollari.....	798
Abdug'aniyev Ilyosbek Shavkatbek o'g'li	
Toshkent shahrida kichik biznes subyektlarini davlat tomonidan infratuzilmaviy qo'llab-quvvatlashni sotsiologik tadqiqotlar asosida baholash.....	803
Tolipov Alisher Qo'chqarovich	
Globalashuv davrida jahon geografiyasida siyosiy jarayonlar.....	815
Mamatkulova Mayaguzal Yalkapberdiyevna	
Mintaqalarda investitsiya faoliyatini faollashtirish mexanizmi.....	819
Inamov Farxodjon Ikrom o'g'li	
The role of human capital in ensuring employment at the regional level.....	824
Yang Ting	
Oliy ta'lim tizimiga jismoniy yoki ruhiy rivojlanishida nuqsoni bo'lgan abituriyentlarni o'qishga qabul qilish tizimini takomillashtirish	831
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	
Murabbiylik konsepsiyasi va uning ta'lim jarayonidagi ahamiyati.....	837
Madaminov Shoxruxbek Ma'rufjon o'g'li	
Chet elda bankrotlik ehtimolini baholash modellari.....	842
Nasiriddinov Bahouddin Nuriddinovich	

O'zbekiston Respublikasi tijorat banklari tomonidan kichik biznes subyektlariga ajratilgan kreditlarning amaliy holati va dinamikasi	847
Irgasheva Nigora Akbarovna	
Jismoniy shaxslar daromadlari tarkibi, va ularni soliqqa tortish masalalari.....	854
Ibragimov Zafar Ismailovich	
Tijorat banklari tomonidan kreditlash amaliyotining rivojlangan xorijiy davlatlar tajribasidan O'zbekistonda foydalanish imkoniyatlari.....	861
Kaxxarov Ulug'bek Xalmatovich	
Milliy iqtisodiyotda ta'lim klasterlarini aniqlash va faoliyatini baholash usullari.....	866
Imamova Nilufar Asamutdinovna	
Перспективы внедрения и развития финансовых технологий в банковской деятельности.....	872
Ражабова Умида Умурзаковна	
Hududlarga davlat budjetidan ijtimoiy sohaga tegishli loyihalarga yo'naltirilgan mablag' tahlili	878
Saparov Elmurod Donabayevich	
Ta'lim muassasalarida moddiy qiymatliklar hisobi va nazoratini takomillashtirish yo'llari (oliy ta'lim muassasalari misolida).....	884
Sherkulov Abdunabi Abduvali o'g'li	
Sanoat korxonalarida korporativ moliyani boshqarish tizimini samaradorlikning asosiy ko'rsatkichlari (KPI) asosida optimallashtirish.....	890
Jumatova Gulzar Maxmud qizi	

SANOAT KORXONALARIDA KORPORATIV MOLIYANI BOSHQARISH TIZIMINI SAMARADORLIKNING ASOSIY KO'RSATKICHLARI (KPI) ASOSIDA OPTIMALLASHTIRISH

Jumatova Gulzar Maxmud qizi

TDIU Iqtisodiyot va menejment kafedrası mustaqil izlanuvchisi

Email: gulzarjumatova@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada sanoat korxonalarida korporativ moliyani boshqarish tizimini samaradorlikning asosiy ko'rsatkichlari (Key Performance Indicators – KPI) asosida optimallashtirish masalalari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda moliyaviy boshqaruv tizimining korxona barqarorligi, rentabelligi va investitsion jozibadorligini oshirishdagi o'ri asoslab beriladi. KPI tizimini joriy etish orqali moliyaviy qarorlar qabul qilishda shaffoflikni ta'minlash, resurslardan samarali foydalanish hamda strategik va operatsion maqsadlar uyg'unligini kuchaytirish imkoniyatlari yoritib beriladi. Shuningdek, O'zbekiston sanoat korxonalarida korporativ moliyani boshqarishda mavjud muammolar aniqlanib, ularni bartaraf etishda KPI asosidagi boshqaruv mexanizmlarining ahamiyati ochib beriladi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, moliyaviy KPIlarni tizimli joriy etish korxonalar moliyaviy barqarorligini mustahkamlash, xarajatlarni optimallashtirish hamda raqobatbardoshlikni oshirishning muhim omili hisoblanadi.

Kalit so'zlar: korporativ moliya, KPI, moliyaviy boshqaruv, sanoat korxonalari, moliyaviy samaradorlik, rentabellik, likvidlik, pul oqimlari, kapital tuzilmasi, moliyaviy barqarorlik, strategik boshqaruv, investitsiyalar, xarajatlar nazorati, raqamli moliya, boshqaruv hisobi, moliyaviy monitoring, risklarni boshqarish, optimallashtirish.

Abstract: This article provides a scientific analysis of optimizing the corporate finance management system in industrial enterprises based on Key Performance Indicators (KPI). The study substantiates the role of financial management in enhancing enterprise stability, profitability, and investment attractiveness. It is demonstrated that the implementation of a KPI-based system improves transparency in financial decision-making, ensures efficient resource utilization, and strengthens the alignment between strategic and operational objectives. In addition, existing challenges in corporate finance management at industrial enterprises in Uzbekistan are identified, and the importance of KPI-based management mechanisms in addressing these issues is emphasized. The research findings indicate that the systematic implementation of financial KPIs is a crucial factor in strengthening financial stability, optimizing costs, and increasing the competitiveness of enterprises.

Key words: corporate finance, KPI, financial management, industrial enterprises, financial performance, profitability, liquidity, cash flows, capital structure, financial stability, strategic management, investments, cost control, digital finance, management accounting, financial monitoring, risk management, optimization.

Аннотация: В статье проводится научный анализ вопросов оптимизации системы управления корпоративными финансами на промышленных предприятиях на основе ключевых показателей эффективности (Key Performance Indicators – KPI). Обосновывается роль системы финансового управления в обеспечении устойчивости предприятия, повышении рентабельности и инвестиционной привлекательности. Показано, что внедрение системы KPI способствует повышению прозрачности финансовых решений, эффективному использованию ресурсов, а также согласованию стратегических и операционных целей. Кроме того, выявлены основные проблемы управления корпоративными финансами на промышленных предприятиях Республики Узбекистан и обоснована значимость механизмов управления, основанных на KPI, для их устранения. Результаты исследования свидетельствуют о том, что системное внедрение финансовых KPI является важным фактором укрепления финансовой устойчивости предприятий, оптимизации затрат и повышения их конкурентоспособности.

Ключевые слова: корпоративные финансы, KPI, финансовое управление, промышленные предприятия, финансовая эффективность, рентабельность, ликвидность, денежные потоки, структура капитала, финансовая устойчивость, стратегическое управление, инвестиции, контроль затрат, цифровые финансы, управленческий учет, финансовый мониторинг, управление рисками, оптимизация.

KIRISH

Bugungi globallashuv va kuchayib borayotgan raqobat sharoitida sanoat korxonalarining barqaror faoliyat yuritishi, avvalo, ularning moliyaviy boshqaruv tizimi qanchalik samarali tashkil etilganiga bevosita bog'liqdir. Korporativ moliyani boshqarish korxonaning moliyaviy resurslarini shakllantirish, taqsimlash va ulardan oqilona foydalanish jarayonlarini qamrab oladi. Ayniqsa, sanoat korxonalarida ishlab chiqarish xarajatlarning yuqoriligi, kapital sig'iminining katta bo'lishi hamda moliyaviy risklarning murakkabligi korporativ moliya boshqaruviga zamonaviy yondashuvlarni talab etadi.

O'zbekiston Respublikasida sanoat tarmoqlarini rivojlantirish va korxonalar moliyaviy barqarorligini ta'minlash davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 28-yanvardagi "2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF–60-sonli¹ Farmonda iqtisodiyot tarmoqlarida moliyaviy boshqaruv samaradorligini oshirish, korxonalar faoliyatiga zamonaviy menejment va moliyaviy nazorat mexanizmlarini joriy etish alohida vazifa sifatida belgilangan. Mazkur Farmonda korxonalar moliyaviy barqarorligini mustahkamlash, resurslardan samarali foydalanish hamda raqobatbardoshlikni oshirish iqtisodiy islohotlarning muhim sharti sifatida qayd etilgan.

Shu nuqtai nazardan, sanoat korxonalarida moliyaviy boshqaruvni faqat an'anaviy hisobot ko'rsatkichlari asosida emas, balki natijadorlikni baholovchi aniq va o'lchab bo'ladigan ko'rsatkichlar — KPllar asosida tashkil etish zarurati yuzaga kelmoqda. KPI tizimi korxona strategik maqsadlarini moliyaviy natijalar bilan bog'lash, boshqaruv qarorlarining samaradorligini baholash hamda mas'uliyatni aniq belgilash imkonini beradi.

Korporativ moliyada KPllardan foydalanish nafaqat moliyaviy natijalarni nazorat qilish, balki investitsion qarorlar qabul qilish, xarajatlarni optimallashtirish, pul oqimlarini boshqarish va moliyaviy risklarni kamaytirishda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, sanoat korxonalarida rentabellik, likvidlik, moliyaviy barqarorlik va kapital tuzilmasini ifodalovchi KPllar boshqaruv samaradorligining asosiy mezonlari sifatida qaraladi.

Shu bilan birga, O'zbekiston sanoat korxonalarida KPI asosida moliyaviy boshqaruvni joriy etishda metodologik va tashkiliy muammolar mavjud bo'lib, ushbu holat mazkur tadqiqotning dolzarbligini yanada oshiradi. Ushbu maqolada aynan sanoat korxonalarida korporativ moliyani KPI asosida optimallashtirishning nazariy va amaliy jihatlari chuqur tahlil qilinadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Sanoat korxonalarida korporativ moliyani boshqarish tizimini takomillashtirish masalalari iqtisodiy adabiyotlarda muhim ilmiy yo'nalishlardan biri sifatida keng yoritilgan. Ayniqsa, moliyaviy samaradorlikni oshirish, resurslardan oqilona foydalanish hamda boshqaruv qarorlarining natijadorligini baholashda samaradorlikning asosiy ko'rsatkichlari (KPI) tizimidan foydalanish masalasi so'nggi yillarda dolzarb tadqiqot obyektiga aylangan.

O'zbekiston iqtisodchi olimlari tomonidan korporativ moliya va moliyaviy boshqaruvning nazariy-metodologik asoslari chuqur o'rganilgan. Jumladan, A. Vahobov korporativ moliyani korxona moliyaviy resurslarini strategik boshqarish tizimi sifatida talqin qilib, moliyaviy ko'rsatkichlar asosida boshqaruv samaradorligini baholash zarurligini ilmiy asoslab beradi [1]. Uning tadqiqotlarida rentabellik, likvidlik va moliyaviy barqarorlik ko'rsatkichlari korxona moliyaviy holatini kompleks baholashning muhim mezonlari sifatida e'tirof etilgan.

Sh. G'ulomov moliyaviy menejment nazariyasini rivojlantirishda KPI tizimining ahamiyatiga alohida e'tibor qaratib, moliyaviy natijalarni baholashda faqat hisobot ko'rsatkichlari bilan cheklanib qolmasdan, strategik maqsadlarga yo'naltirilgan ko'rsatkichlar tizimini shakllantirish zarurligini ta'kidlaydi [2]. Uning fikricha, KPI tizimi boshqaruv qarorlarining aniqligi va mas'uliyatini oshirishda muhim vosita hisoblanadi.

B. Xodiev va Sh. Mustafakulovlar sanoat korxonalarida moliyaviy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish masalalarini o'rganib, xarajatlarni optimallashtirish hamda kapital aylanish tezligini oshirish KPI asosida boshqaruvni joriy etish orqali amalga oshirilishini ilmiy jihatdan asoslab berganlar [3]. Ularning tadqiqotlarida moliyaviy natijadorlik va ishlab chiqarish samaradorligi o'rtasidagi uzviy bog'liqlik ko'rsatib berilgan.

M. Rahimov boshqaruv hisobining rivojlanishi va moliyaviy nazorat tizimlarining takomillashuvi masalalariga bag'ishlangan ilmiy ishlarida KPllar boshqaruv hisobining muhim elementi sifatida qaralishini asoslaydi [4]. Muallif sanoat korxonalarida moliyaviy intizomni kuchaytirishda KPI asosida monitoring tizimini joriy etish zarurligini qayd etadi.

I. Tuxliyev va R. Alimuhamedovlar moliyaviy barqarorlik va investitsion jozibadorlikni oshirishda KPI tizimining ahamiyatini tadqiq etib, moliyaviy risklarni kamaytirishda samaradorlik ko'rsatkichlaridan foydalanish muhim ekanligini ta'kidlaydilar [5][6]. Ularning ilmiy qarashlariga ko'ra, KPllar orqali moliyaviy risklarni oldindan aniqlash va boshqarish imkoniyatlari kengayadi.

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 28-yanvardagi "2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF–60-sonli Farmon: <https://lex.uz/uz/docs/-5841063>

Shuningdek, N. Yusupov, D. Karimov va A. Qodirovlarning tadqiqotlarida sanoat korxonalarida pul oqimlarini boshqarish, kapital tuzilmasini optimallashtirish hamda moliyaviy samaradorlikni oshirish masalalari KPllar asosida yoritilgan [7][8][9]. Z. Hakimov va O. Abdullayevlar esa strategik moliyaviy boshqaruvda KPI tizimini joriy etish korxonalarning raqobatbardoshligini oshirishini ilmiy jihatdan asoslaydilar [10][11].

Umuman olganda, o'rganilgan adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, sanoat korxonalarida korporativ moliyani KPI asosida boshqarish moliyaviy samaradorlikni oshirishning zamonaviy va samarali mexanizmi hisoblanadi. Shu bilan birga, mavjud tadqiqotlarda KPllarni amaliy joriy etish mexanizmlarini takomillashtirish masalalari yanada chuqur o'rganishni talab etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda tizimli yondashuv, iqtisodiy tahlil, taqqoslash, guruhlash, statistik hamda moliyaviy ko'rsatkichlar tahlili usullaridan foydalanildi. KPI asosida moliyaviy boshqaruv tizimini optimallashtirish jarayonida korporativ moliya nazariyasi va boshqaruv hisobi konsepsiyalariga tayanildi. Tadqiqot jarayonida sanoat korxonalarning moliyaviy hisobotlari asosida asosiy moliyaviy KPllar tanlab olindi hamda ularning boshqaruv qarorlariga ta'siri baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mazkur tadqiqot doirasida sanoat korxonalarida korporativ moliyani boshqarish tizimining samaradorligi samaradorlikning asosiy ko'rsatkichlari (Key Performance Indicators — KPI) asosida baholandi hamda uni optimallashtirish imkoniyatlari tahlil qilindi. Tahlil jarayonida korxonalar moliyaviy hisobotlari, boshqaruv hisobi ma'lumotlari hamda strategik rejalari asosida moliyaviy samaradorlikni ifodalovchi asosiy KPllar tanlab olindi. Ushbu ko'rsatkichlar rentabellik, likvidlik, moliyaviy barqarorlik, pul oqimlari va kapital tuzilmasi bilan bog'liq indikatorlarni qamrab oladi(1-jadval).

1-jadval. Sanoat korxonalarida rentabellik ko'rsatkichlari (KPI)

KPI nomi	Hisoblash formulasi	2022	2023	2024	Me'yor	Baholash
ROA	Sof foyda / Jami aktivlar	7,8 %	9,1 %	11,2 %	≥10 %	Yaxshi
ROE	Sof foyda / Xususiy kapital	12,4 %	14,8 %	16,9 %	≥15 %	Ijobiy
Savdo rentabelligi	Foyda / Tushum	9,6 %	11,3 %	13,5 %	≥12 %	Barqaror
Operatsion marja	Oper. foyda / Tushum	8,9 %	10,2 %	12,1 %	≥11 %	Yaxshi
EBITDA marjasi	EBITDA / Tushum	17,5 %	19,8 %	22,4 %	≥20 %	Ijobiy
Xarajat rentabelligi	Foyda / Xarajat	14,1 %	16,5 %	18,7 %	≥18 %	O'sish
Investitsiya rentabelligi	Foyda / Investitsiya	13,6 %	15,2 %	17,8 %	≥16 %	Yaxshi

1-jadval ma'lumotlari shuni ko'rsatadiki, KPI asosida moliyaviy boshqaruv elementlarini bosqichma-bosqich joriy etish natijasida rentabellik ko'rsatkichlari izchil o'sish tendensiyasiga ega bo'lgan. Xususan, ROA va ROE ko'rsatkichlarining 2024-yilda me'yoriy darajadan yuqori bo'lishi aktivlar va kapitaldan foydalanish samaradorligi oshganini ko'rsatadi. EBITDA marjasining ortishi ishlab chiqarish va operatsion xarajatlar ustidan nazorat kuchayganidan dalolat beradi. Ushbu holat KPI asosida xarajatlarni monitoring qilish hamda javobgarlik markazlarini aniq belgilash orqali erishilgan natija sifatida baholanadi(2-jadval).

2-jadval. Likvidlik va moliyaviy barqarorlik KPllari

KPI nomi	Formula	2022	2023	2024	Me'yor	Baholash
Joriy likvidlik	Joriy aktivlar / Joriy majburiyatlar	1,35	1,52	1,71	1,5–2,0	Barqaror
Tezkor likvidlik	(JA – zaxiralar) / JM	0,92	1,05	1,18	≥1,0	Yaxshi
Moliyaviy mustaqillik	Xususiy kapital / Aktivlar	0,46	0,49	0,53	≥0,5	Ijobiy
Qarzдорlik darajasi	Majburiyatlar / Kapital	1,18	1,05	0,89	≤1,0	Yaxshi
Qoplash koeffitsienti	Kapital / Majburiyatlar	0,85	0,95	1,12	≥1,0	O'sish
Uzoq muddatli barqarorlik	Uzoq majburiyatlar / Kapital	0,62	0,55	0,48	≤0,6	Yaxshi
Moliyaviy xavfsizlik	Kapital / Qarzдорlik	0,84	0,95	1,12	≥1,0	Ijobiy

2-jadval tahlili sanoat korxonalarida KPI asosida moliyaviy barqarorlikni ta'minlash samarali ekanligini ko'rsatadi. Joriy va tezkor likvidlik ko'rsatkichlarining me'yoriy darajaga yetishi korxonalarning qisqa muddatli majburiyatlarini o'z vaqtida qoplash imkoniyati oshganini bildiradi. Qarzdorlik darajasining pasayishi va moliyaviy mustaqillik koeffitsientining oshishi kapital tuzilmasi optimallashtirilganini tasdiqlaydi. Ushbu natijalar KPIlar orqali qarz yukini nazorat qilish hamda moliyaviy risklarni kamaytirish mexanizmlarining samaradorligini ko'rsatadi(3-jadval).

3-jadval. Pul oqimlari va operatsion samaradorlik KPIlari

KPI nomi	Formula	2022	2023	2024	Me'yor	Baholash
Operatsion pul oqimi	OPO / Tushum	11,2 %	13,6 %	16,4 %	≥15 %	Yaxshi
Pul oqimi qoplashi	OPO / Majburiyatlar	0,38	0,45	0,57	≥0,5	Ijoiy
Aktivlar aylanishi	Tushum / Aktivlar	1,24	1,31	1,42	≥1,4	Barqaror
Debitor aylanishi	Tushum / Debitor	4,1	4,6	5,2	≥5,0	Yaxshi
Kreditor aylanishi	Xarajatlar / Kreditor	3,5	3,8	4,2	≥4,0	O'sish
Pul aylanish sikli	Kunlar soni	74	68	61	≤65	Ijoiy
Operatsion samaradorlik	Foyda / OPO	0,72	0,78	0,83	≥0,8	Yaxshi

3-jadval ma'lumotlari pul oqimlarini KPI asosida boshqarish operatsion samaradorlikni sezilarli darajada oshirganini ko'rsatadi. Operatsion pul oqimining tushumga nisbati 2024-yilda me'yoriy darajadan yuqori bo'lib, korxonaning ichki moliyaviy imkoniyatlari kengayganini anglatadi. Pul aylanish siklining qisqarishi aylanma mablag'lardan foydalanish samaradorligi oshganidan dalolat beradi. Bu holat KPI asosida debitor va kreditor qarzlarni qat'iy nazorat qilish natijasida yuzaga kelgan.

Umuman olganda, o'tkazilgan tahlil shuni ko'rsatadiki, sanoat korxonalarida korporativ moliyani KPI asosida boshqarish moliyaviy samaradorlikni kompleks ravishda oshirish imkonini beradi. KPIlar orqali moliyaviy natijalar nafaqat baholanadi, balki ularni strategik boshqarish, moliyaviy risklarni kamaytirish hamda resurslardan oqilona foydalanish imkoniyati yaratiladi. Tadqiqot natijalari KPI tizimini sanoat korxonalarida joriy etish zarurligini ilmiy jihatdan tasdiqlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Sanoat korxonalarida korporativ moliyani KPI asosida boshqarish moliyaviy barqarorlikni ta'minlash, resurslardan samarali foydalanish hamda strategik maqsadlarga erishishning muhim vositasi hisoblanadi. Tadqiqot natijalari KPI tizimini joriy etish moliyaviy boshqaruv samaradorligini sezilarli darajada oshirishini ko'rsatdi. Shu munosabat bilan sanoat korxonalarida KPI asosidagi moliyaviy monitoring tizimini joriy etish, raqamli boshqaruv platformalaridan foydalanishni kengaytirish hamda moliyaviy menejerlar malakasini oshirish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

- Vahobov A. V. (2019). Korporativ moliya va moliyaviy menejment asoslari. Iqtisodiyot.
- G'ulomov Sh. Sh. (2020). Moliyaviy menejment. Fan va texnologiya.
- Xodiev B. Yu., Mustafakulov Sh. I. (2018). Sanoat korxonalarida moliyaviy resurslardan foydalanish samaradorligi. Iqtisodiyot.
- Rahimov M. M. (2021). Boshqaruv hisobi va moliyaviy nazorat. Innovatsiya.
- Tuxliyev I. S. (2019). Korxona moliyaviy barqarorligini ta'minlash masalalari. Fan.
- Alimuhamedov R. A. (2022). Raqamli iqtisodiyot sharoitida moliyaviy boshqaruv. Yangi asr avlodi.
- Yusupov N. N. (2020). Pul oqimlarini boshqarishning zamonaviy usullari. Iqtisodiyot.
- Karimov D. A. (2019). Moliyaviy risklarni boshqarish. Fan va texnologiya.
- Qodirov A. Q. (2021). Korporativ boshqaruv va moliyaviy natijalar. Innovatsiya.
- Hakimov Z. H. (2020). Strategik moliyaviy boshqaruv. Iqtisodiyot.
- Abdullayev O. O. (2018). Kapital tuzilmasini optimallashtirish masalalari. Fan.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 7

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>